

Suojelualueverkostoa tukevat luonnon monimuotoisuutta turvaavat alueet Suomessa - OECM-työryhmän ehdotus

8.11.2021

TIIVISTELMÄ

Biologista monimuotoisuutta koskeva YK:n yleissopimuksen eli biodiversiteettisopimuksen piirissä on asetettu pitkän aikavälin tavoitteeksi maailman maa- ja vesialueiden laaja-alainen ja tehokas suojele ekologisesti edustavan ja hyvin kytkeytyneen suojelualueverkoston sekä muiden alueisiin perustuvien suojelumenetelmien avulla. Vuonna 2018 sopimuksen 14. osapuolikokous teki päätöksen koskien ”muiden tehokkaiden aluelähtöisten suojelutoimien” alueita (*other effective area-based conservation measures OECM*). Päätöksen yhteydessä määriteltiin OECM-käsitteen ja -alueen kriteerit sekä hyväksyttiin ohjeet näiden suojelualueverkostojen tukevien alueiden tunnistamisen, tunnistamisen ja raportoinnin menettelyiksi sekä sopimuksen suojelutavoitteiden toteutumisen seuraamiseksi.

Biodiversiteettisopimuksen toimeenpanon kansallinen seurantatyöryhmä asetti lokakuussa 2019 suppean *ad hoc* työryhmän selvittämään OECM-käsitteen soveltamista ja alueita Suomessa.

OECM-työryhmäksi nimetyn ryhmän tehtävänä oli laatia ehdotus:

- kansallisista periaatteista OECM-kohteiden määrittelemiseksi.
- tietojen kokoamisesta ja muusta menettelystä Suomen OECM-kohteiden selvittämiseksi ja hyväksymiseksi, olemassa olevien aineistojen pohjalta.
- OECM-tietojen raportoisesta kansallisesti ja kansainvälisesti.
- alustavista kriteereistä suojeluosuuksien laskemiseksi Suomen maa-alueiden, sisävesien sekä merialueiden pinta-alasta ja kriteerien mukaisen tarkemman selvityksen toteuttamiseksi.
- kansallisen biodiversiteetti-toimintaohjelman seurannassa tarvittavien elinympäristökoh- taisten suojeluosuuksien arvioimiseksi.

OECM-työryhmä on

- käynyt perusteellisesti läpi OECM-määritelmään liittyvän kansainvälisen ohjeistuksen sekä saatavissa olevan tiedon liittyen käsitteen tulkintaan ja soveltamiseen muualla maailmassa.
- kartoittanut aiemmin Suomessa tehtyä suojelualueisiin ja muihin aluelähtöiseen luonnon monimuotoisuutta turvaaviin toimiin liittyviä käytäntöjä (määrittelyt, menettelyt, tilastointi).
- selvittänyt asiantuntijoiden kanssa mm. ympäristötukijärjestelmien piirissä olevia aluetyyppejä sekä laajahkoa joukkoa muita aluetyyppejä, peilaten näiden ominaisuuksia OECM-kriteereihin ja kartoittaen tarkemmin käytettävissä olevia paikka- ja muita tietoja.

OECM-työryhmä ehdottaa

- **nykytilanteessa vain sellaisten aluetyyppien huomioimista suoraan OECM-alueina**, joiden rajaus perustuu tunnistettuihin luontoarvoihin, joita turvataan suunnitelmallisesti ja joista on saatavilla paikkatietoaineisto.
- **monia sellaisia potentiaalisia OECM-aluetyyppejä jatkoselvitettäväksi ja aluekohtaisesti arvioitavaksi**, jotka eivät tällä hetkellä vielä kaikin osin täytä OECM-alueelle asetettuja kriteerejä liittyen esim. alueen rajaukseen, paikkatiedon hallintaan, biodiversiteettiarvojen määrittelyyn tai alueen ko. arvojen kannalta tavoitteelliseen hoitoon. Työryhmä katsoo ko. aluetyyppien olevan monimuotoisuuden turvaamisen kannalta merkityksellisiä ja ehdottaa kriteerien edellyttämiä kehittämistoimia suojelun tehokkuuden edistämiseksi ko. alueilla.
- **suojelualueiden ja luontoarvoja turvaavien OECM-alueiden tiedonhallintaa kehitettäväksi**, jotta pitkällä tähtäimellä voidaan tuottaa tehokkaasti ja luotettavasti seurantatietoa Suomen maa- ja merialueiden suojeluosuuksista, myös kansainvälisiä raportointitarpeita varten.

ALUESUOJELUN TAVOITTEET VUOTEEN 2030

Biodiversiteettisopimuksen osapuolimaiden seuraavassa kokouksessa (*CBD Conference of Parties COP-15*) keväällä 2022 hyväksyttäneen sopimuksen pitkälle vuoteen 2050 ulottuvat päämäärät ja uusi strateginen suunnitelma vuoteen 2030 asetettuine tavoitteineen. Lopullisista suojelu- ja ennallistamistavoitteista neuvotellaan vielä alkuvuodesta 2022.

Euroopan unionin komissio julkaisi toukokuussa 2020 ehdotuksen uudeksi biodiversiteettistrategiaksi vuoteen 2030: *Luonto takaisin osaksi elämäämme*¹. Komission tiedonanto asettaa kunnianhimoiset tavoitteet luonnon suojelulle ja ennallistamiselle koko Euroopan unionin alueella. Päämääränä on yhteisin poliittisin päätöksin ja jäsenmaita sitovien ohjelmien avulla pysäyttää luontokadon eteneminen ja palauttaa luontoarvoja kaikissa heikentyneissä elinympäristöissä seuraavan vuosikymmenen aikana.

Tavoitteeksi asetetaan EU-tasolla, että vuoteen 2030 mennessä:

1. Oikeudellisen suojelun piirissä² on vähintään 30 prosenttia EU:n maa- ja sisävesialueista sekä 30 prosenttia EU:n merialueista, ja ekologiset käytävät on integroitu osaksi Euroopan laajuista luontoverkostoa. Painopisteen suojelussa tulee olla luonnonarvoiltaan arvokkaimmilla alueilla.
2. Tiukan suojelun piirissä on vähintään kolmannes EU:n suojelualueista (10 %), mukaan lukien kaikki jäljellä olevat EU:n iki- ja aarniometsät. Ilmaston lämpenemisen hillitsemisen kannalta tärkeitä suojelun kohteita ovat myös turvemaat, kosteikot ja niityt.
3. Suojelualueita hoidetaan tehokkaasti ja käytössä on selkeästi määritellyt suojelutavoitteet ja -toimenpiteet, joiden toteutumista seurataan asianmukaisesti.

EU:n asettamat tavoitteet ovat linjassa kansainvälisen biodiversiteettisopimuksen alustavien tavoitteiden kanssa. Ohjeistusta ja toimintaohjelmia EU:n strategian toimeenpanemiseksi viimeistellään, kun kansainväliset tavoitteet on vahvistettu sopimuksen osapuolimaiden kokouksessa.

Vuoden 2030 päämäärien saavuttaminen edellyttää Natura 2000 -verkoston suojelutoimien kattavaa loppuun saattamista sekä kansallisten suojelu- ja ennallistamistoimien huomattavaa laajentamista ja tehostamista. Luonnon monimuotoisuutta turvaavia toimia tarvitaan myös kaikilla maan ja vesien käytön sektoreilla, etenkin maa- ja metsätaloudessa sekä EU:n laajoilla urbaaneilla alueilla. Kokonaisvaltaisen paikkatietopohjaisen aluesuunnittelun kehittäminen on myös avainasemassa.

Biodiversiteettisopimuksen aluesuojelutavoitteiden edistymistä seurataan maailman suojeltujen alueiden tietokantaan (*World Database on Protected Areas WDPA*) koottujen tietojen perusteella. Vastaavasti EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteiden toteutumista seurataan Euroopan ympäristöviraston ylläpitämien kansallisten suojelualueiden tietokannan (*Common Database on Designated Areas CDDA*) ja Natura 2000 -verkoston alueiden tietokannan avulla. Viime vuosina sekä CDDA:n että WDPA:n osalta on tehty teknistä kehitystyötä ja laadittu ohjeistusta, jonka avulla on mahdollista tallentaa kyseisiin tietokantoihin suojelualueista erillisinä myös OECM-kohteita koskevia tietoja.

---

¹ Euroopan komission tiedonanto: Vuoteen 2030 ulottuva EU:n biodiversiteettistrategia. Luonto takaisin osaksi elämäämme. COM(2020) 380 final.

² Alustavan ohjeistuksen mukaan ”oikeudellinen suojelu” tarkoittaa alueen osoittamista kansallisen tai kansainvälisen säädöksen, taikka hallinnollisen päätöksen tai sopimuksen perusteella.

Suojelu- ja OECM-alueet muodostavat yhdessä kansainvälisen luontoalueiden verkoston. Jotta Suomenkin suojelu- ja muista monimuotoisuutta turvaavista alueista (*“protected and conserved areas”*) ja niiden kattavuudesta muodostuisi kokonaiskuva kansainvälisessä seurannassa, on tarpeellista määritellä mitä OECM-alueet ovat ja raportoida ne tilastoinnin perusteena oleviin tietokantoihin.

OECM-MÄÄRITELMÄ JA KRITERIT

Biodiversiteettisopimuksen 2018 osapuolikokouksen päätöksessä (COP14/8) esitettiin OECM-alueen määritelmä ja kriteerit sekä alueen perusteiksi soveltuvat luonnon monimuotoisuuden elementit. Päätöksen yhteydessä hyväksyttiin IUCN:n laatima tarkempi ohjeistus näiden suojelualueverkostoja tukevien alueiden tunnistamisen, tunnustamisen ja raportoinnin menettelyiksi sekä sopimuksen suojelutavoitteiden toteutumisen seuraamiseksi kansainvälisten tietojärjestelmien avulla.

OECM-työryhmässä laadittiin epävirallinen käännös englanninkielisestä OECM-määritelmästä³:

- *“Maantieteellisesti määritelty alue, muu kuin suojelualue, jota hallitaan, hoidetaan ja käytetään siten, että saavutetaan myönteisiä ja pitkäkestoisia vaikutuksia alueella esiintyvän luonnon monimuotoisuuden, siihen liittyvien ekosysteemitointojen ja -palvelujen sekä soveltuvien osin, kulttuuristen, henkisten, sosioekonomisten ja muiden paikallisesti merkittävien arvojen turvaamisessa.”*

Kriteerit OECM-alueen arvioimiseksi ja tunnistamiseksi lähtevät suoraan määritelmästä:

- **Kriteeri A:** Aluetta ei tällä hetkellä tunnusteta suojelualueeksi [IUCN:n määritelmän mukaan].
- **Kriteeri B:** Maantieteellisesti rajattua aluetta hallitaan, hoidetaan ja käytetään [sitte, että]
- **Kriteeri C:** Saavutetaan tehokkaalla tavalla pitkäkestoisia vaikutuksia alueella esiintyvän luonnon monimuotoisuuden suojelussa.
- **Kriteeri D:** Turvataan [luonnon monimuotoisuuteen liittyviä] ekosysteemitointoja ja -palveluita sekä kulttuurisia, henkisiä, sosioekonomisia ja muita paikallisesti merkityksellisiä arvoja.

OECM-käsitteen kansallisen soveltamisen lähtökohtana ovat nämä määritelmät, kriteerit ja ohjeet.

Suojelualueen ja OECM-alueen määritelmä ja kriteerit ovat lähellä toisiaan, mutta joitakin eroja ovat mm. seuraavat:

- Suomessa suojelualueen perustamisen tai rauhoituksen (*“protection”*) perustana on yleensä kansainvälinen sopimus, kansallinen säädös taikka valtioneuvoston, ministeriön tai viranomaisen päätös, joka vahvistettuna varmistaa suojelualueen perustamistarkoituksen.
- OECM-alueeksi voidaan hyväksyä myös aluerajaus, jolla on muukin oikeudellinen perusta (esim. hallinnollinen päätös tai sopimus) ja/tai aluetta hallinnoivan tahon toimivaltaisen elimen päätös (metsäyrityksen johtokunta, kunnanvaltuusto tms). Yksityisen maanomistajan tai esimerkiksi yhdistyksen omalla päätöksellä tekemää rauhoitusta ei hyväksytä OECM-alueeksi.

---

³“A geographically defined area, other than a Protected Area, which is governed and managed in ways that achieve positive and sustained long-term outcomes for the in-situ conservation of biodiversity with associated ecosystem functions and services and where applicable, cultural, spiritual, socio-economic, and other locally relevant values”.

- Suojelualueen ensisijaisena perustamistarkoituksena ja hoidon tavoitteena on aina luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen. Rauhoitus on käytännössä pysyvä tai riittävän pitkä suojelutarkoituksen toteutumiseksi. Alueen suojelutoimet, ml. hallinto, ennallistaminen ja hoito sekä käytön ohjaus (*"management"*), turvaavat suojeluperusteena olevat arvot.
- Monimuotoisuuden säilyttäminen (*"conservation"*) voi olla mahdollisen OECM-alueen ensisijainen rajausperuste ja hoidon tavoite. Luontoarvojen turvaaminen voi olla myös mahdollisen OECM-kohteen toissijainen tavoite. Alueen ensisijainen käyttö ei saa kuitenkaan vaarantaa alueen luontoarvoja. Joissakin tapauksissa OECM-kohteeksi voidaan katsoa sellainenkin alue, jolla luonnonsuojelullista tavoitetta ei suoranaisesti ole, mutta käyttö tosiasiallisesti ylläpitää alueen keskeisiä luonnon arvoja.
- OECM-alueeksi tunnustaminen (hyväksymismenettelyn kautta) edellyttää alueelle ominaisen ja/tai erityisen arvokkaan luonnon monimuotoisuuden ja muiden arvojen tunnistamista.
  - Alueella esiintyy esim. harvinaisia eliöyhteisöjä, vaarantuneita, uhanalaisia tai levinneisyydeltään pienialaisia lajeja, edustavia luonnontilaisia ekosysteemejä tai avainelinympäristöjä.
  - Alueen ekosysteemien toiminta ja niiden tarjoamat palvelut tai tehtävä ekologisen kytkeytyneisyyden kannalta voivat myös olla erityisen tärkeitä.
  - Alueen luonnonmaisemaan liittyvää kulttuuriperintöä sekä perinteistä luonnonkäyttöä pyritään kunnioittamaan ja ylläpitämään.
- Kuten suojelualueidenkin osalta, OECM-alueiksi osoitettavien kohteiden vaikuttavuutta monimuotoisuuden säilymisen kannalta tulisi voida jollain tavalla seurata ja osoittaa.

YHTEENVETO OECM-TYÖRYHMÄN TYÖSTÄ JA EHDOTUKSISTA

Työryhmä otti seuraavat yleiset periaatteet työstämänsä ehdotuksen lähtökohdaksi.

1. KANSALLISET LÄHTÖKOHDAT JA PERIAATTEET

- Yleisenä tavoitteena on luontokadon pysäyttämiseen tehokkaasti vaikuttava suojelualueiden ja muiden monimuotoisuutta turvaavien alueiden muodostama luontoalueiden verkosto.
  - Vuoteen 2030 ulottuvan Biodiversiteettisopimuksen strategisen suunnitelman, EU:n biodiversiteettistrategian ja kansallisen luonnon monimuotoisuuden strategian ja toimintaohjelman mukaisesti tavoitteena on kehittää Suomeen entistä edustavampi ja paremmin kytkeytynyt ekologinen verkosto. Verkoston ytimenä ovat hyvin hoidetut suojelualueet, joita muut tehokkaiden suojelutoimien (OECM-)alueet tukevat. Elinympäristöjen ennallistamis- ja hoitotoimet parantavat verkoston vaikuttavuutta.
- Merkittävät kansalliset panostukset aluelähtöisiin suojeluarvoja turvaaviin toimenpiteisiin tehdään entistä näkyvämmäksi luonnonsuojelutyön seurannassa, myös kansainvälisesti.
  - Suomessa on jo vuosikymmenten ajan tehty järjestelmällistä työtä ekologisen verkoston rakentamiseksi kehittämällä lainsäädäntöä, suojeluohjelmia, alueidenkäytön suunnittelua ja ohjausta sekä alueiden suojelun ja hyvän hoidon kannustumia. Suojelualueiden lisäksi tulee muutkin monimuotoisuutta turvaavat alueet saattaa soveltuvin osin osaksi kansainvälistä raportointia.
- OECM-alueiden määrittelyn lähtökohdaksi otetaan aiemmin Suomessa tehty työ.

- Suomen suojelualueet ja niiden luokittelu määriteltiin laajapohjaisessa työryhmässä perustuen kansainvälisen luonnonsuojeluliiton vuonna 2008 päivittämään ohjeistukseen (IUCN:n suojelualueuokituksen soveltaminen Suomessa, 2013).
  - Suojelualueiden lisäksi määriteltiin toisessa laajapohjaisessa työryhmässä talousmetsien monimuotoisuusalueita ja -kohteita Luonnonvarakeskuksen kokoamaan metsien suojelutilastoon, joka on osa Suomen virallista tilastoa (SVT). Työryhmän raportissa ko. alueet ja kohteet tunnistetaan OECM-tyyppiseksi alueiksi (Suunnitelma metsien suojelualue- ja METSO-tilastoinnin kehittämiseksi, 2015.). Ns. METI-tilasto kootaan kolmen vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2022.
- Kehitetään aluelähtöisiä suojelutoimia yhteisvastuullisesti.
    - Päävastuu suojelualueiden ja niiden ulkopuolisten alueiden suojelutoimien edistämisessä on ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonaloilla, mutta kaikkien hallinnonalojen suojelu- ja kehittämistoimia tarvitaan.
    - Kaikkia toimijoita, ml. yksityisiä tahoja, tulee kannustaa vapaaehtoisiin suojelutoimiin paikallisten elinympäristöjen ja niiden tarjoamien kulttuuristen ja sosioekonomisten hyötyjen turvaamiseksi.
- Parannetaan tietoisuutta aluesuojelun keinoista ja OECM-käsitteestä.
    - OECM-käsitteen ja -alueiden avulla edistetään tietoisuutta ja ymmärrystä etenkin talouskäytössä olevien ja kaupunkimaisten alueiden suojelutoimien merkityksestä luontokadon pysäyttämisessä. Nykyinen tietoisuus käsitteestä on puutteellista.
    - Sidosryhmät osallistuvat OECM-alueisiin liittyvien menettelyjen kehittämiseen.
- Tarkastellaan mahdollisia OECM-aluetyyppejä elinympäristöittäin.
    - Teemakohtaisissa työpajoissa kartoitetaan potentiaalisia OECM-aluetyyppejä.
    - Tarkastellaan ehdotettuja aluetyyppejä OECM-kriteerejä vasten.
- Ehdotetaan OECM-alueiksi olemassa olevia aluetyyppejä, jotka täyttävät kaikki kriteerit.
    - OECM-kohteen rajauksen koon ja rauhoituksen pituuden tulisi olla riittäviä turvataksaan alueen luontoarvojen suojelutavoitteet.
    - OECM-kohteen rajaus ja suojelutoimet voivat olla määräaikaisia, jos suojelun tavoite on pitkäaikainen ja toimien jatkuminen on taattu tai ainakin todennäköistä.
    - OECM-kohteen rajauksen paikkatieto ja aluetyppi (sisältäen suojelun ja käytön rajoituksen perusteen) sekä tiedot päätöksen tehneestä tahosta ja ajankohdasta tulee olla käytettävissä kriteerien arviointia ja raportointia varten.
- Ehdotetaan jatkoselvitettäväksi potentiaalisia OECM-aluetyyppejä.
    - Pitkällä tähtäimellä on mahdollista edistää monimuotoisuuden turvaamisen kannalta potentiaalisten aluetyyppien luontoarvojen kartoitusta, suojelutoimia ja tiedonhallintaa siten, että potentiaalisilla alueilla on edellytykset täyttää OECM-kriteerit.
- Asetetaan tavoitteeksi asteittainen OECM-kohteiden tunnustaminen (hyväksymismenettelyn kautta), paikkatietoaineistojen kokoaminen ja tietojen raportointi kansainvälisiin tietokantoihin. Aloitetaan aluetyypeistä, jotka täyttävät suoraan kaikki OECM-kriteerit.

2. OECM-KOHEIDEN SELVITTÄMINEN ja HYVÄKSYMINEN

Työryhmä järjesti sidosryhmille neljä elinympäristökokonaisuuksina teemoitettua työpajaa:

- Metsä- ja suoympäristöt
- Makeat vedet ja lintukosteikot
- Meri- ja rannikkovedet
- Maatalous- ja kulttuuriympäristöt (ml. virkistysalueet)

Työpajoissa esiteltiin OECM-käsitettä ja -kriteerejä, näiden soveltamisen lähtökohtia Suomessa sekä kartoitettiin sidosryhmien näkemyksiä mahdollisista OECM-aluetyypeistä. Työpajoihin osallistui n. 150 asiantuntijaa. Lisäksi työryhmä kuuli erikseen lukuisia asiantuntijoita eri organisaatioista (mm. ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Suomen ympäristökeskus, luonnonvarakeskus, Metsähallitus, Suomen metsäkeskus, ruokavirasto, Helsingin kaupunki, BirdLife Suomi).

Sidosryhmät peräänkuuluttivat OECM-käsitteen kansalliseen tulkintaan ja -alueiden määrittelyyn kansainvälistä vertailukelpoisuutta, erityisesti EU:n piirissä. Muissa Euroopan maissa ei tiettävästi ole kuitenkaan vielä laadittu linjauksia OECM-käsitteen tulkitsemiseksi kansallisella tasolla. Muutamissa maissa työtä on aloitettu, mutta valtaosassa on jääty odottamaan EU:n komission tarkennettuja määrittelyjä uuden vuoteen 2030 ulottuvan biodiversiteettistrategian kontekstissa. Myös OECM-käsitteen suhde EU:n vihreän infrastruktuurin käsitteeseen on toistaiseksi tarkemmin määrittelemättä.

Työryhmä perehtyi metsätyöpajassa esille nostettuihin PEFC- ja FSC-sertifiointijärjestelmiin ehdotettuihin uusiin kriteerilinjauksiin. Lisäksi työryhmän jäsen osallistui yhteistyössä ympäristöministeriön, Syken ja Metsähallituksen asiantuntijoiden kanssa Euroopan ympäristöviraston tilaamaan selvitykseen, jossa tarkasteltiin EU:n vesipuitedirektiivin vesienhoidon suunnittelua varten rajattujen vesimuodostumien ja OECM-käsitteen yhteensovittamista. Selvitykseen kuului Suomessa ja Espanjassa muutaman kohteen pilottiarviointi.⁴

Työryhmä kokosi kaikki työpajoissa ja asiantuntijayhteistyössä esillä olleet potentiaaliset aluetyypit ja tarkasteli niitä edellä esitettyjen periaatteiden mukaisesti OECM-kriteereitä vasten, noudattaen niitä koskevaa CBD:n ja IUCN:n laatimaa ohjeistusta. Ohjeistus painottaa, että kriteerejä tulee tarkastella aluekohtaisesti. Suomessa kuitenkin monille aluetyypeille on olemassa säädösperuste, laajasti hyväksytty ohjeisto ja rajausmenettely (ml. rekisteröinti paikkatietojärjestelmään), johon sisältyy biodiversiteettipohjainen rajausperuste. Tämän vuoksi on katsottu, että OECM-käsitettä ja -kriteerejä voidaan tarkastella ja laatia soveltamisperiaatteita myös aluetyypeittäin. Vastaavasti on aiemmin toimittu IUCN:n suojelualueluokituksen soveltamisessa.

Arvioinnin yhteydessä tarkasteltavat aluetyypit jaettiin ns. ”OECM-koreihin” seuraavasti:

1. Aluetyypit, jotka pääosin täyttävät OECM-alueelle asetetut kansainväliset kriteerit
2. Potentiaalisia OECM-aluetyyppejä, joiden rajausperusteet ja/tai suunnitelmallisen hoidon toteutumisen arviointi edellyttävät tarkempaa kohdekohtaista selvitystä
3. Potentiaalisia OECM-aluetyyppejä, joiden alueella esiintyvät luontoarvot, rajausperusteet ja suunnitelmallisen hoidon toteutumisen arviointi edellyttävät kohdekohtaista selvitystä
4. Aluetyyppejä, jotka eivät sellaisenaan täytä OECM-kriteerejä

---

⁴ Raportti selvityksestä ja liite Suomen pilottitarkastelusta julkaistiin keväällä 2021

<https://biodiversity.europa.eu/protected-areas/other-effective-area-based-conservation-measures>

Työryhmän ehdotus OECM-kriteerit täyttävistä ja jatkoselvitettävistä aluetyppeistä perusteluineen ja huomioineen esitetään kokonaisuudessaan liitteessä 6A.

- **Korin 1 aluetyppejä ehdotetaan kohde(tyyppi)kohtaisesti arvioitavaksi ja valitut kohteet hyväksyttäväksi OECM-alueina.**
  - Pääosa näistä aluetyppeistä on METI-työryhmän raportissa ja Luken metsien suojelutilastossa suojelluiksi metsiksi määritellyjä talousmetsien erityisiä monimuotoisuusalueita ja -kohteita⁵. Näitä aluetyppejä on valtionmailla Metsähallitus Metsätalous Oyn ja metsäteollisuusyritysten sekä (SMK:n rekisteröimänä) yksityisten maanomistajien mailla.
  - Kaupunkien ja kuntien monimuotoisuusalueisiin ja -kohteisiin lukeutuvat mm. kansallisten kaupunkipuistojen luonnonsuojelualueiden ja rakennettujen alueiden ulkopuoliset osat, kaavalla suojellut metsät ja muut luontoalueet sekä kaavalla osoitetut retkeily- ja ulkoilualueet, joita hoidetaan luontoarvot huomioiden ilman metsiin liittyvää tuottotavoitetta.
  - Maaseudun monimuotoisuusalueina ja -kohteina pidetään luonnonsuojelulain mukaisia maisemanhoitoalueita sekä maatalouden ympäristötukisopimusten kohteita, joilla hoidetaan luontoarvoiltaan arvokkaiksi arvoitettuja perinnebiotoopeja.
- **Korien 2 ja 3 aluetyppejä esitetään jatkoselvitettäväksi ja aluekohtaisesti arvioitaviksi. Nämä ovat yleistyypiltään seuraavanlaisia:**
  - Erityisalueita, joilla päätös koko alueen suojelurajauksesta on olemassa, mutta aluetypin kohderajaus sisältää myös luonnonsuojelualueita tai rakennettua aluetta.
  - Arvoitettuja alueita, joiden luontoarvot on ohjelmallisesti kartoitettu⁶, rajaukset voivat sisältää luonnonsuojelualueita, osia voi olla kaavassa suojelualuevarauksena (S, SL, SM) tai erityisominaisuusmerkintöinä, mutta koko alueella ei ole päätöstä suojelusta.
  - Alueita, joiden luontoarvot on tunnistettu; joilla ei aina ole selkeätä rajausta; suojelutoimien suunnitelmallisuus tai jatkuvuus voi olla epävarma. Esim. osa kunta-METSO-kartoituksessa tunnistetuista arvokkaista kohteista voisi olla OECM-tyyppisiä.
  - Vesienhoitosuunnitelmien vesimuodostumakohteita tai niiden osa-alueita, jolla on tunnistettuja erityisiä monimuotoisuusarvoja.
  - Kulttuuriperintöalueita, joilla on tunnistettuja erityisiä monimuotoisuusarvoja.
  - Käyttö- tai liikkumisrajoitusalueita, joiden rajoitusperusteena on tunnistettuja monimuotoisuusarvoja.
- **Jatkoselvitettäväksi ehdotetut aluetypit on koottu toimijoittain liitteessä 6B.**
  - Päävastuuta jatkoselvitysten koordinoinnista ehdotetaan ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonaloille. Kehittämistoimia on kuitenkin tarkoituksenmukaista ja tarpeen viedä eteenpäin yhteistyössä muiden hallinnonalojen toimijoiden kanssa. Keskeisiä aineistoja hallinnoivat mm. Suomen ympäristökeskus, ELY-keskukset ja Metsähallitus, joiltakin osin myös Suomen riistakeskus, Museovirasto, Väylävirasto ja Puolustusvoimat sekä kaupungit, kunnat ja seurakunnat.

⁵ Suunnitelma metsien suojelualue- ja METSO-tilastoinnin kehittämiseksi. METI-työryhmä. MMM:n työryhmämuistio 2015:2. <https://stat.luke.fi/metsien-suojelu>

⁶ Tässä ohjelmallinen kartoitus viittaa siihen, että luontoarvoja arvoitetaan ennalta sovittuja kriteerejä vasten.

- **Korin 4 aluetyyppien osalta OECM-status edellyttää selkeiden aluerajauksien osoittamista, erityisten luontoarvojen tunnistamista tai esim. rauhoituksen hakemista viranomaiselta.** OECM-alueina eivät suoraan tule kysymykseen mm. seuraavat aluetyypit:
  - Metsäsertifiointikriteereihin (PEFC, FSC) tms. ohjeisiin yleisesti perustuva rauhoitus- tai rajoitusalue ilman ko. alueella ("*in-situ*") tunnistettuja luontoarvoja ja/tai niihin perustuvaa rajuuspäätöstä (esim. vesistön suojavyöhyke ilman luontokohderajauksia).
  - Kaupunkialueen viherrakennearue, jolla ei ole erityisiä luontoarvoja ja/tai ei selkeää aluerajauksia (esim. kaavassa kehittämissperiaate/-tarve- tai erityisominaisuusmerkinnät ilman sitovaa kaavamääräystä).
  - Erityisalue, jolla on käyttö- tai liikkumisrajoitus, mutta ei erityisiä tunnistettuja luontoarvoja (esim. energiantuotantoalue).

Työryhmä ehdottaa OECM-kriteerit täyttävien kohteiden hyväksymismenettelyksi seuraavaa:

- Kansallisella tasolla hyväksytään periaatteet, joiden mukaan tietyt aluetyypit (kori 1) voidaan lähtökohtaisesti katsoa OECM-kriteerit täyttäviksi. OECM-kohteiksi voidaan esittää näihin aluetyyppisiin kuuluvia yksittäisiä alueita kriteereihin perehtyneen asiantuntijan tarkistuksen ja hallinnoinnista vastaavan tahon hyväksynnän perusteella.
- Ympäristöministeriö vahvistaa uudet OECM-kohteet, minkä jälkeen niiden perustiedot voidaan raportoida Euroopan ja maailman suojelualuetietokantoihin (CDDA ja WDPA).
- Vastaava menettely on käytössä koskien suojelualueiden IUCN-luokittelua.

3. OECM-ALUEIDEN RAPORTOINTI

OECM-kohteiksi ensivaiheessa ehdotettujen aluetyyppien tiedot ovat nyt hajallaan useamman toimijan hallussa. Osa alueiden paikkatiedosta on avoimesti saatavilla, osa ei. Tietojen koonti, analysointi ja raportointi niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla edellyttää tiedon tuottajien yhteistyötä ja uudenlaisia menettelyjä.

Suomen ympäristökeskuksen FEO (Finnish Ecosystem Observatory) -hankkeessa toteutettiin kesällä 2021 OECM-kohteiden tiedonhallinnan ja -välityksen kehittämiseksi pilottitarkastelu. Tarkastelua varten koottiin saatavilla olevat paikkatietoaineistot niistä aluetyypeistä, joiden arvioitiin OECM-työryhmän tarkastelussa täyttävän OECM-kriteerit. Keskeisiä aineistoja hallinnoivat Metsähallituksen Luontopalvelut ja Metsätalous Oy, Suomen metsäkeskus ja Suomen ympäristökeskus sekä Metsäteollisuus ry ja Ruokavirasto. Pilottitarkastelu toi valaisevasti esille tiedonhallintaan liittyviä moninaisia haasteita.

Työryhmä ehdottaa OECM-kohteiden raportoinnin edistämiseksi seuraavaa:

- OECM-alueet raportoidaan jatkossa yhdessä suojelualueiden kanssa (tai erikseen) Euroopan ympäristökeskuksen (EEA) ylläpitämään Euroopan suojeltujen alueiden tietokantaan (*Common Database of Designated Areas CDDA*). Päivitys tapahtuu vuosittain (tai OECM-kohteiden osalta määrävälein).
- CDDA-kantaan toimitettavien aluetyyppien osalta tehdään tarkistus ja uudelleen arviointi. Otetaan huomioon ko. tietojärjestelmän kehittämisessä ja ohjeistuksessa tapahtuneet muutokset, tämän työryhmän OECM-alueityyppien koskevat linjaukset sekä muiden jäsenmaiden raportointikäytännöt.

- Tavoitteeksi asetetaan, että ensimmäisten tunnistettujen, hyväksytyjen ja vahvistettujen OECM-kohteiden tiedot saadaan välitetyksi CDDA-kantaan seuraavan mahdollisen päivityksen yhteydessä.
- Päävastuu raportoinnista suojelualueiden osalta on ollut Suomen ympäristökeskuksella. Jatkossa tulee kuitenkin kansallisesti sopia, mikä tai mitkä tahot vastaavat suojelualueiden ulkopuolisten OECM-kohteiden tietojen kokoamisesta ja raportoinnista.

4. MAA-JA MERIALUEIDEN SUOJELUOSUUKSIEN LASKEMINEN

Työryhmä toteaa maa- ja merialueiden suojeluosuuksien laskennan nykytilanteesta ja tulevasta tarpeesta seuraavaa:

- Suomen suojelualueista ylläpidetään tietoa Metsähallituksen Luontopalvelujen vastuulla olevassa Suojelualue tietokannassa (SATJ). Metsähallitus toimittaa sopimuksen mukaisesti Suomen ympäristökeskukselle säännöllisesti tietoaineiston, joka sisältää luonnonsuojelulain mukaiset luonnonsuojelualueet ja erämaalain mukaiset erämaa-alueet, jonka Syke julkaisee ja jakaa avoimena tietona. Lisäksi MH toimittaa Syke:lle vuosittain aineistoja mm. valtion omistamista ja valtiolle suojelutarkoituksiin hankituista (ml. luonnonsuojeluohjelma-alueista), jotka on tarkoitus perustaa LsL:n mukaisiksi luonnonsuojelualueiksi.
- SATJ:n ns. vakioraportteihin on määritelty erottelu maa- ja vesialueiden osalta, mutta ei erikseen sisä- ja merivesien osalta. Paikkatietotyökaluin tietojärjestelmän tiedoista voidaan laskea erikseen maa-alueiden sekä sisä- ja merivesien osuudet.
- Syke kokoaa ja toimittaa perustiedot Suomen perustetuista suojelualueista Euroopan ympäristöviraston (EEA) ylläpitämään CDDA-tietokantaan. EEA lähettää sopimukseen perustuen CDDA-tiedot sekä erikseen Natura 2000 -verkoston alueiden tiedot maailman suojelualueiden WDPA-tietokantaan. CDDA-kantaan ei tällä hetkellä lähetetä tietoja suojelualuevarauksista. Syke ei tällä hetkellä myöskään kokoaa, eikä lähetä tietoja kansallisten suojelualueiden ja Natura-verkoston ulkopuolisista alueista.
- EEA seuraa EU:n komission toimeksiannosta CDDA- ja Natura-tietojen perusteella EU:n biodiversiteettistrategian aluesuojelutavoitteiden etenemistä. WDPA-tietokantaa ylläpitää YK:n ympäristöohjelman yhteydessä toimiva maailman luonnonsuojelun seurantakeskus (*World Conservation Monitoring Centre, UNEP-WCMC*). WCMC arvioi saamansa aineiston perusteella CBD:n osapuolimaiden ”virallisen” suojelutilanteen (maa- ja sisävesien sekä merialueiden osuudet, osuus kokonaispinta-alasta) ja seuraa biodiversiteettisopimuksen aluesuojelutavoitteiden toteutumista maanosittain ja peilaten tilannetta muihin saatavilla oleviin aineistoihin.
- Sekä CDDA- että WDPA-tietokantoihin on vuodesta 2019 ollut mahdollista toimittaa tietoja OECM-alueista. Suomesta ei toistaiseksi ole toimitettu mitään aineistoja. Jatkossa, vuoteen 2030 ulottuvien aluesuojelutavoitteiden seuranta perustuu suojelualueiden ja OECM-alueiden tietojen yhdistämiseen.
- Suomessa ei toistaiseksi ole laskettu kansallisella tasolla ”virallista” maa- ja sisävesialueiden tai merialueiden suojeluosuutta, eikä kokonaissuojeluastetta siten, että huomioitaisiin OECM-tyyppisiä alueita. Biodiversiteettisopimuksen kuudenteen maa-raporttiin vuonna 2019 laadittiin karkea kokonaisarvio, joka perustui suojelualueiden lisäksi metsien suojelu (METI)-tilastoa varten koottuun tietoon talousmetsien monimuotoisuusalueista ja -kohteista. Arvion mukaan suojelualueiden osuus Suomen kokonaispinta-alasta arvioitiin olevan noin 14,3 %. Suojeltujen maa-alueiden osuus on

noin 13,8 % Suomen maapinta-alasta ja muiden METI-alueiden noin 2-3 %. Erikseen laadittu arvio suojelluista merialueista on noin 11 % (ml. Suomen talousvyöhyke EEZ).

- Kansallista ja kansainvälistä seuranta varten tarvitaan virallinen lähtötaso suojelualueiden ja OECM-alueiden suojeluosuuksille (eriteltynä maa- ja sisävesialueiden ja merialueiden osalta) sekä säännöllisesti toistuva laskentarutiini kehityksen toteamiseksi. Tämä edellyttää yksityiskohtaisten laskentakriteerien, -menettelyiden ja -vastuiden määrittelyä.
- Suojeluosuuksien seurantatietoja tarvitaan paitsi edellä kuvattuja kansainvälisiä tarkoituksia varten, lisäksi eri verkostoista laadittavia muita raportointeja varten (mm. Ramsarin sopimuksen kosteikonsuojelualueet, HELCOMin sopimuksen merensuojelualueet) ja myös erilaisilla hallinnollisilla aluejaoilla (maakunta tms.). Toistuvien raporttien laatiminen ja/tai ajantasaisten hakujen toteuttaminen edellyttäisi sitä, että olisi koottuna ja saatavilla paikkatietoaineisto, joka mahdollistaa erilaiset analyysit.
- Suojelualueverkostojen osalta koottu paikkatieto on periaatteessa käytettävissä jo nyt, mutta OECM-tyyppisten alueiden tiedot ovat hajallaan eri toimijoilla.

Työryhmä ehdottaa maa- ja merialueiden suojeluosuuksien laskemiseksi seuraavia kriteereitä ja toimenpiteitä tarkemman selvityksen toteuttamiseksi, että:

- Suomen maa- ja merialueiden suojeluosuudet lasketaan jatkossa siten, että huomioidaan sekä suojelualueet että suojelualueverkostoa tukevat muut (hyväksymismenettelyn läpikäyneet) monimuotoisuutta turvaavat OECM-alueet.
- Lähtökohtaisesti suojelualueet huomioidaan vuonna 2013 tehdyn määrittelyn mukaisesti ja OECM:t nyt tehtyjen määrittelyjen mukaan, jotka myötäilevät vuonna 2015 tehtyä METI-tilastoon sisällytettävien suojeltujen (metsä)alueiden määrittelyä.
- OECM-kohteet voidaan laskea mukaan siinä vaiheessa, kun ne on edellä ehdotetun menettelyn mukaisesti aluekohtaisesti arvioitu, hallinnoivan tahon hyväksymiä ja ympäristöministeriön vahvistamia.
- Ensi vaiheessa laskenta perustuu edellä mainitun korin 1 aluetyyppeihin. Myöhemmässä vaiheessa seurantalaskelmiin voidaan ottaa mukaan uusia aluetyyppejä ja -kohteita, sitä mukaa, kun OECM-konseptia kehitetään Suomessa (vrt. korien 2 ja 3 selvitykset).
- Suomen ympäristökeskus vastaisi maa- ja sisävesien sekä merivesien suojeluosuuksien lähtötason laskennasta ja myös osuuksien kehittymisen seurannasta vuoteen 2030 ulottuvien strategisten ohjelmien edellyttämällä tavalla. Asiasta tulisi tehdä erillinen päätös.
- Ehdotettua laskentaa varten tulisi edellä mainittujen tiedontuottajien sitoutua luovuttamaan tarpeelliset paikkatietoaineistot Syken käyttöön. Myöhemmässä vaiheessa tulisi osana Syken FEO-hanketta tai muutoin selvittää, voitaisiinko aineistoja saada laskentaa varten käyttöön suoraan rajapinnan kautta.

5. ELINYMPÄRISTÖJEN SUOJELUASTEEN ARVIOINTI

Työryhmä toteaa elinympäristöjen suojeluasteen arvioinnin ja suojelutoimien seurannan tilanteesta ja tarpeesta seuraavaa:

- Keskeisiä seurattavia luonnonsuojelun toimenpiteitä ovat elinympäristöjen suojelu, ennallistaminen ja luonnonhoito. Näihin toimiin liittyviä tietoja on hajallaan hyvin monen toimijan tietojärjestelmissä, eikä seuranta ja päätöksentekoa varten ole kaikilta osin käytettävissä yhtenäistä ja tarkoituksenmukaista koostetietoa.

- Sovittua yhtenäistä menettelyä tai vastaavaa tahoja erityisesti suojeltuja alueita koskevien tietojen järjestelmälliseksi ylläpitämiseksi ja kokoamiseksi ei ole ollut, vaan ne on koottu paljolti *ad hoc* tilanteen ja tarpeen mukaan. Koordinoimattomuus on saattanut johtaa keskenään ristiriitaisiin tuloksiin tai vähintäänkin tehottomuuteen hallinnossa, kun eri tahoilla on koottu (lähes) samoja tietoja hieman eri tarkoituksiin.
- Kansallisen biodiversiteettistrategian ja toimintaohjelman seuranta on toteutettu mm. tarkoitusta varten päättyneelle ohjelmakaudelle (2012-2020) laaditun pääelin ympäristöittäin kootun indikaattorikonaisuuden avulla (Luonnontila.fi). Indikaattoreita on kehitetty Suomen ympäristökeskuksen johdolla yhteistyössä muiden tiedontuottajien kanssa. Elinympäristöjen suojeluun liittyviä indikaattoreita (suojelun määrä ja/tai suojeluaste) ei kuitenkaan ole kaikkien elinympäristöjen osalta kattavasti koottu eikä ylläpidetty. Ko. indikaattoreiden seuraaminen on tärkeää niin tulevan vuoteen 2030 ulottuvan kansallisen luonnon monimuotoisuuden strategian ja toimintaohjelman kuin EU:n biodiversiteetti-strategiaan liittyvien sitoumusten kannalta.
- Aluesuojelun kattavuuden ja suojelutoimien toteutuksen seurantarvetta on myös sektorihallinnon sekä maantieteellisten alueiden tasoilla. Tietoja tarvitaan esimerkiksi muiden kansainvälisten ympäristösopimusten (vrt. edellä mainitut Ramsarin sopimuksen kosteikot, HELCOMin sopimuksen merialueiden suojelu), EU:n direktiivien (luontodirektiivit, vesi- ja meripuitedirektiivit) sekä eri elinympäristöjen kansallisten suojeluohjelmien (mm. METSO- ja Helmi-ohjelmat) raportointiin ja suojelutilastojen kokoamiseen (mm. metsiensuojelutilasto METI, Forest Europe:n metsiensuojelutilasto).

Työryhmä ehdottaa elinympäristöjen suojeluasteen arvioinnin edistämiseksi, että:

- Elinympäristöjen aluesuojelun tilastoinnin tulisi vastata luonnon monimuotoisuutta koskevien strategisten tavoitteiden seurannan ja raportoinnin tarpeita. Tavoitteita, joiden seurannan osalta tiedonhallinnassa on kehitettävää, ovat mm. elinympäristöjen edustavuuden parantaminen suojelun kattavuudessa ja suojeltujen ekosysteemien kytkeytyvyyden lisääminen ekologisessa verkostossa sekä luontotyyppien ja lajien suotuisan tilan parantaminen aluesuojelun avulla (EU:n biodiversiteettistrategia 2030).
- FEO-hankkeen yhteydessä kartoitetaan hankesuunnitelman mukaisesti toistuvat elinympäristöjen ja lajien tilaan kohdistuvat tietotarpeet. Kartoitukseen tulisi ottaa mukaan myös aluesuojelun tilan ja alueisiin kohdistuvien suojelutoimien näkökulma, huomioiden sekä määritellyt suojelualueet että OECM-kriteerit täyttävät aluetyypit.
- Luonnontila.fi:tä tai vastaavaa indikaattorikonaisuutta kehitettäisiin siten, että keskeiset elinympäristöjen suojeluun liittyvät seurantaindikaattorit määritellään (osin uudelleen, huomioiden myös OECM-alueet), lasketaan ja niitä ylläpidetään järjestelmällisesti. Tarvitaan kaikkien elinympäristökonaisuuksien osalta nykytilaa vastaava lähtötaso ja seuranta, ml. kehitystrendiä kuvaavat aikasarjat.
- Suomen ympäristökeskuksen tehtävänä olisi pitkällä tähtäimellä luonnon monimuotoisuuden tilan ja strategisten toimintaohjelmien suojelutoimien, ml. aluesuojelun, toteutumisen ja vaikuttavuuden seuranta. Sen tehtäviin kuuluisi myös tarvittavien tietoaineistojen kokoaminen ja raportointi, ml. sellaisten säännöllisten aluesuojeluun liittyvien tietotuotteiden julkaiseminen, jotka palvelisivat niin hallintoa, viranomaisia, päättäjiä kuin kansalaisia.

LIITE 6. A. Työryhmän ehdotus OECM-kriteerit täyttävistä ja jatkoselvitetävistä aluetyypeistä.

1. **Aluetyypit, jotka pääosin täyttävät OECM-alueelle asetetut kriteerit.**

Ehdotetaan kohde(tyyppi)kohtaisesti arvioitavaksi ja valitut hyväksyttäväksi OECM-alueina.

Ympäristöministeriön vahvistamat OECM-kohteet viedään CDDA- ja WDPA-tietokantoihin.

ALUETYYPPI	PERUSTELUJA, HUOMIOITA
Valtion talousmetsien erityiset monimuotoisuusalueet ja -kohteet (laki Metsähallituksesta)	
Valtion monikäyttömetsien erityisalueet - rajattuja maankäyttökohteita, joille on määritelty tavoite ja metsänkäsittelyluokka/-luokat	
Esisijainen tavoite luonnon monimuotoisuuden suojelu (Metsätalous Oyn hallinnassa olevia suojelukohteita ei lueta IUCN:n kriteerien mukaiseksi lakisääteiseksi suojelualueeksi)	
• suojelumetsä	Metsähallituksen suojelupäätös (esim. luonnonvarasuunnitelman yhteydessä)
• suojelusuo	Valtioneuvoston tai Metsähallituksen suojelupäätös (soidensuojelun täydennysohjelma)
• muu suojelulle varattu maankäyttökohde	Metsähallituksen suojelupäätös (mm. ns. dialogi- ja Metsä-Lappi-kohteet)
Esisijainen perustamistarkoitus tai rajausperuste muu kuin luonnon monimuotoisuus - luontoarvot kartoitettu ja ne turvataan, hoitosuunnitelma laaditaan tarvittaessa	
• valtion retkeilyalue	ulkoilulakiin perustuva, Naturen ulkopuolinen osa voi olla OECM-aluetta
• virkistysalue tai -metsä	Metsähallituksen maankäyttöpäätös
• kaava-alue, jolla erityisiä ympäristö- tai ulkoilu-arvoja	Metsähallituksen maankäyttöpäätös, taustalla maakuntakaavan MY- tai MU-merkintä
• erityisalue, joilla erämaa- tai porolaidunarvoja	osalla kohteista määräaikainen maankäyttösopimus (saamelaiskäräjät, paliskunnat) - arviointi yhteistyössä
• tutkimus- tai geenireservimetsä	toistaiseksi voimassa oleva maankäyttösopimus (Luke); Luonnonvarakeskus vastaa tutkimustoiminnasta, vanhojen metsien tai luonnontilaisten metsien tutkimuslinjan alue mahdollinen OECM - arviointi yhteistyössä
Valtion monikäyttömetsien <u>rajatut</u> luontokohteet - Metsähallituksen metsätalouden ympäristöopas 2018, paikkatiedot Metsätalous Oy	
• metsälakikohde (erityisen tärkeä elinympäristö, 10 §)	rajattuna alueena voi täyttää lakisääteisen suojelualan määritelmän (vrt. LSL luontotyyppien rajauspäätökset)
• uhanalainen luontotyyppi tai lajin esiintymä; muu arvokas metsäelinympäristö	MH:n ympäristöoppaan mukaiset muut luontokohteet
• muu rajattu suojelu-, ennallistamis-, kunnostus- tai luonnonhoitokohde	METSO- ja HELMI-ohjelmien inventoidut, suojelualueita ja/tai lajien suojelua tukevat alueet, mm. metsä-, suo-, paahde-, virta-/pienvesien suojelu- ja aktiivisten luonnonhoitotoimien kohteita
• monimuotoisuuden lisäämisalue tai ekologinen yhteys	alue-ekologisen suunnittelun yhteydessä rajattu ekologista verkostoa tukeva kohde, jolla erityisiä luontoarvoja
Valtion monikäyttömetsien muut <u>rajatut</u> kohteet, joilla (tunnistettuja) luontoarvoja - Metsähallituksen metsätalouden ympäristöopas 2018, paikkatiedot Metsätalous Oy	
• riistakohde	soidinalue, riistaelinympäristö, kunnostettu kosteikko
• kulttuurikohde	esim. perinnebiotooppi (hoidetaan)
• maisemakohde	esim. virkistys-, ranta-, reuna-alue (erityiskäsittely)

Yksityisten maanomistajien metsien monimuotoisuusalueet ja -kohteet	
- Metsälaki, kemera-laki; rajaus- ja sopimus päätökset, paikkatiedot Suomen metsäkeskus (SMK)	
<ul style="list-style-type: none"> • rajattu metsälakikohde (erityisen tärkeä elinympäristö, 10 §) 	rajattuna alueena voi täyttää lakisääteisen suojelualueen määritelmän (vrt. LsL luontotyyppien rajaus päätökset)
<ul style="list-style-type: none"> • metsätalouden ympäristötukisopimus kohde 	kemera-lakiin perustuva määräaikainen ympäristösopimus (10 v), kohteena esim. laajennettu metsälain elinympäristö
<ul style="list-style-type: none"> • metsätalouden luonnonhoitohankealue (toteutuneet toimenpiteet) 	SMK:n rajaama arvokas metsäelinympäristö, jolla toteutetaan toimenpiteitä hankesuunnitelman mukaisesti (hankesopimuksessa 10 v turvaamisvelvoite)
<ul style="list-style-type: none"> • muu rajattu arvokas elinympäristö 	SMK:n rajaama edellisiin aluetyyppeihin sisällymättömän kohde
Yritysten metsien monimuotoisuusalueet ja -kohteet	
- perusteena oleva ohjeistus ja paikkatiedot tarvitaan	
<ul style="list-style-type: none"> • suojeltu metsäalue 	muu kuin YSA; yrityksen johdon päätös
<ul style="list-style-type: none"> • rajattu metsälakikohde (10 §) 	rajattuna alueena voi täyttää lakisääteisen suojelualueen määritelmän
<ul style="list-style-type: none"> • rajattu luontokohde 	paikkatietorajaus, vastaava kuin valtion alue-ekologisen suunnittelun kohteet
<ul style="list-style-type: none"> • muu rajattu kohde, joilla (tunnistettuja) luontoarvoja 	paikkatietorajaus, vastaava kuin valtion alue-ekologisen suunnittelun kohteet
Kaupunkien ja kuntien monimuotoisuusalueet ja -kohteet	
- perusteena oleva ohjeistus ja paikkatiedot tarvitaan	
<ul style="list-style-type: none"> • kaavalla suojeltu metsä- tai muu luontoalue 	muu kuin YSA; SL- tai muu suojelualuevarauksen kaavamerkintä ja sitova kaavamääräys;
<ul style="list-style-type: none"> • kaavalla osoitettu retkeily- tai ulkoilualue 	VR- aluevarauksen kaavamerkintä, sitova kaavamääräys; kartoitetut luontoarvot, hoitosuunnitelma
<ul style="list-style-type: none"> • rajattu luontokohde 	paikkatietorajaus, hoitotarvemerikintä (ml. käytön rajoitus)
<ul style="list-style-type: none"> • muu rajattu kohde, joilla (tunnistettuja) luontoarvoja 	paikkatietorajaus
Maaseudun maisema-alueet ja monimuotoisuuskohteet	
<ul style="list-style-type: none"> • maisemanhoitoalue 	YM:n päätöksellä (LsL 32§), liittyy hoitosuunnitelma
<ul style="list-style-type: none"> • maatalouden ympäristötukisopimusalue 	ELY-keskuksen päätös, määräaikainen ympäristötukisopimus (5v), liittyy hoitosuunnitelma; kohteena arvokas perinnebiotooppi, voi olla myös maatalouskosteikko

2. Potentiaalisia OECM-alueityyppejä, joiden rajausperusteet ja/tai suunnitelmallisen hoidon toteutumisen arviointi edellyttävät tarkempaa kohdekohtaista selvitystä

ALUETYYPPI	PERUSTELUJA, HUOMIOITA
Erityisalueita, joilla päätös koko alueen suojelurajauksesta olemassa, yleensä aluetyypin kohderajaus sisältää luonnonsuojelualueita, kaavassa aluevaraus tai erityisominaisuusmerkintä	
<ul style="list-style-type: none"> • kansallinen kaupunkipuisto 	11 ympäristöministeriön päätöksellä perustettua puistoa; suojelualueiden ja rakennettujen alueiden ulkopuoliset osat mahdollista OECM-alueita; kaavamerkintä (kp)
<ul style="list-style-type: none"> • Unescon luonnon maailmanperintöalue 	Merenkurkun maailmanperintöalue; suojelualueydin, yhteistoiminta-alue mahdollista OECM-alueita; kaavamerkintä (un)

<ul style="list-style-type: none"> Unescon biosfäärialue 	Saaristomeren, Pohjois-Karjalan biosfäärialueet; suojelualueydin, yhteistoiminta-alue mahdollista OECM-alueita; kaavamerkintä (un)
<ul style="list-style-type: none"> vanhojen 1978-1996 luonnonsuojeluohjelmien toteuttamatta jäänyt osa tai kaavan Natura-aluevaraus 	Is-ohjelmista VN-päätös; perustettujen luonnonsuojelualueiden ulkopuolelle jääneet ohjelmakohderajusten alueet (rantojen suojeluohjelma, lintuvesiohjelma jne) tai toteutumattomat Natura-alueen varausmerkinnät (nat)
Arvotettuja alueita, joiden luontoarvot on ohjelmallisesti kartoitettu⁷; rajaukset voivat sisältää luonnonsuojelualueita, voi olla kaavassa suojelualuevarauksena (S, SL, SM) tai erityisominaisuusmerkintöinä, koko alueella ei ole päätöstä suojelusta	
<ul style="list-style-type: none"> arvokas lintualue 	rajaus BirdLife Suomi (FINNIBA, MAALI); kaavassa voi olla luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeän alueen merkintä (luo)
<ul style="list-style-type: none"> arvokas vedenalainen alue 	rajaus Suomen ympäristökeskus (EMMA); merialue-suunnitelmassa tai kaavassa voi olla luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeän alueen merkintä (luo)
<ul style="list-style-type: none"> arvokas geologinen alue 	rajaus Suomen ympäristökeskus ⁸ ; kaavassa voi olla harjun tai arvokkaan geologisen muodostuman merkintä (ge)
<ul style="list-style-type: none"> valtakunnallisesti arvokas maisema-alue 	valtioneuvoston päätös (rajatiedot SYKE); kaavassa on maisemallisesti arvokkaan alueen merkintä (ma)
Alueita, joiden luontoarvot on tunnistettu; ei aina selkeätä rajausta; suojelutoimien suunnitelmallisuus tai jatkuvuus voi olla epävarma	
<ul style="list-style-type: none"> flada, kluuvi tai pienvesi (vesilaki 11 §) 	luontokohteina rajattuina ja seurannan piirissä olevina voivat täyttää OECM-kriteerit (paikkatieto tarvitaan)
<ul style="list-style-type: none"> elinympäristökosteikko (kotiseutukosteikko- SOTKA-, RIEKKO-hankkeet) 	riistahallinnon määräaikaisia sopimuskohteita; selkeästi rajattuina ja seurannan piirissä olevina voivat täyttää OECM-kriteerit (paikkatieto tarvitaan)

3. Potentiaalisia OECM-alueityyppejä, joiden in-situ luontoarvot, rajausperusteet ja suunnitelmallisen hoidon toteutumisen arviointi edellyttävät kohdekohtaista selvitystä

ALUEITYYPPI	PERUSTELUJA, HUOMIOITA
Vesienhoitosuunnitelman vesimuodostumia tai niiden osa-alueita, jolla on tunnistettuja erityisiä monimuotoisuusarvoja (ELY-keskus laatii VHS:n, jossa huomioidaan luontodirektiivien vaatimukset; tekee päätöksen tukihakemuksista vesienhoidon toimenpiteiden edistämiseen)	
<ul style="list-style-type: none"> järvialue (esim. Puruvesi) 	vesimuodostuman hyvä ekologinen tila, arviointiperusteena hyvät biologiset tiedot; mahdollinen OECM esim. Natura-alueen bufferi-alueena
<ul style="list-style-type: none"> virtavesi (esim. Ivalojohti) 	vesimuodostuman hyvä ekologinen tila, arviointiperusteena hyvät biologiset tiedot; mahdollinen OECM esim. Natura-alueiden yhdysalueena
Kulttuuriperintöalueita, joilla on tunnistettuja erityisiä monimuotoisuusarvoja	
<ul style="list-style-type: none"> valtion kulttuurihistoriallinen kohde 	Metsähallituksen maankäyttöpäätös; joissakin tapauksissa mahdollinen OECM-kohde, jolla esim. erityisiä luonnonmaisemallisia arvoja
<ul style="list-style-type: none"> valtakunnallisesti merkittävä arkeologinen kohde (suoja-alueineen) 	Museoviraston päätös; joissakin tapauksissa esim. laajempi rauhoitettu hylkyalue mahdollinen OECM-kohde, voi olla kaavassa esim. SM-varausmerkintä

⁷ ohjelmallinen kartoitus viittaa siihen, että luontoarvoja arvotetaan ennalta sovittuja kriteerejä vasten

⁸ valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat, kivikot, moreenimuodostumat, kallioalueet

Käyttö- tai liikkumisrajoitusalueita, joilla on tunnistettuja monimuotoisuusarvoja	
• jokisuun kalastuskieltoalue	kalastuslakiin perustuva puskurietäisyys, rauhoitusperusteena vaelluskalat, (paikkatieto on olemassa)
• määräaikainen kalastuksen rauhoituspiiri	ELY-keskuksen päätös; rauhoitusperusteena esim. kutualue
• vesiliikenteen rajoitusalue	ELY-keskuksen päätös; kun rajausperusteena luontoarvot, mahdollinen OECM
• puolustusvoimien suoja-alue	mahdollisen OECM-alueen perusteena inventoidut luontoarvot (maalla/merellä), hoitosuunnitelma

4. Aluetyppejä, jotka eivät sellaisenaan täytä OECM-kriteerejä

ALUETYYPPI	PERUSTELUJA, HUOMIOITA
Metsäsertifiointikriteereihin tms. perustuva alue ilman tunnistettuja in-situ luontoarvoja ja/tai niihin perustuvaa rajauspäätöstä - OECM-status edellyttää (paikkatieto)rajausta luontokohteena	
• suojelun alueen reuna-alue	
• suon vaihtumisvyöhyke	
• vesistön suojavyöhyke	
• ekologinen käytävä	
• säästöpuuryhmä	usein hyvin pienialainen, ei merkitystä OECM-kohteena
Kaupunkialueen viherrakennearue, ei erityisiä luontoarvoja ja/tai ei selkeää alerajausta	
• luonnonmuistomerkki	usein hyvin pienialainen, ei merkitystä OECM-kohteena
• lähivirkistysmetsä	VL- aluevarauksen kaavamerkintä, ei erityisiä luontoarvoja tai arvoja turvataan erikseen rajattuina luontokohteina
• rakennettu puisto tai viheralue	VP- aluevarauksen kaavamerkintä, ei erityisiä luontoarvoja
• istutettu niittynurmikko tai keinotekoinen hulevesikosteikko	ei yleensä erityisiä luontoarvoja
• kaavoihin sisältyvät kehittämissuunnitelmat/-tarvet tai erityisominaisuusmerkinnät	esim. ekologinen kehittämissuunnitelma, viheryhteystarve, luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue (luo) tai muu ominaisuusmerkintä - ko. merkinnöissä ei yleensä selkeää rajausta, eikä sitovaa kaavamääräystä;
Arkeologinen kohde, ei erityisiä luontoarvoja	
• rakennettu alue tai kohde	
• vedenalainen hylky	
Käyttörajoitusalue omalla päätöksellä, ei luontoarvoihin perustuvaa viranomaisen päätöstä	
• hakkuurauhoitusalue	yksityisen maanomistajan oma päätös
• metsästysrajoitusalue	metsästysseuran oma päätös
• kalastusrajoitusalue	osakaskunnan oma päätös
Erityisalue, jolla liikkumisrajoitus, ei erityisiä luontoarvoja	
• energiantuotantoalue	tuulipuisto, ydinvoimalan edusta merialueella
• puolustusvoimien hallinta-alue (maa/meri)	toistaiseksi voimassa oleva maankäytösopimus (MH-PV) maihinnoituskielto- ja suoja-alueet
Muu erityinen alue tai -kohde, ei tunnistettuja luontoarvoja ja/tai ei selkeää rajausta	
• pienpetojen poistoalue	jos arvokas lintualue, voi rajattuna täyttää OECM-kriteerit
• luomusertifiointialue	rajauksella ei yhteyttä erityisiin luontoarvoihin
• ekologisen kompensaation kohde	kohdekohtaisesti harkittava OECM-kriteerejä vasten kompensaation toteuduttua

LIITE 6. B. Työryhmän ehdotus jatkoselvitetävistä aluetyypeistä toimijoittain.

Ympäristöministeriön hallinnonala

Suomen ympäristökeskus yhteistyössä

- Metsähallitus, Luontopalvelut
- ELY-keskukset, ympäristövastuualue
- Kunnat ja seurakunnat
- Museovirasto
- Väylävirasto
- Puolustusvoimat
- BirdLife Suomi

ALUETYYPPI	PERUSTELUJA, HUOMIOITA
Erityisalueita, joilla päätös koko alueen suojelurajauksesta olemassa , yleensä aluetyypin kohderajaus sisältää luonnonsuojelualueita, kaavassa aluevaraus tai erityisominaisuusmerkintä	
<ul style="list-style-type: none"> • kansallinen kaupunkipuisto 	10 ympäristöministeriön päätöksellä perustettua puistoa; suojelualueiden ja rakennettujen alueiden ulkopuoliset osat mahdollista OECM-alueita; kaavamerkintä (kp)
<ul style="list-style-type: none"> • Unescon luonnon maailmanperintöalue 	Merenkurkun maailmanperintöalue; suojelualueydin, yhteistoiminta-alue mahdollista OECM-alueita; kaavamerkintä (un)
<ul style="list-style-type: none"> • Unescon biosfäärialue 	Saaristomeren, Pohjois-Karjalan biosfäärialueet; suojelualueydin, yhteistoiminta-alue mahdollista OECM-alueita; kaavamerkintä (un)
<ul style="list-style-type: none"> • vanhojen 1978-1996 luonnonsuojeluohjelmien toteuttamatta jäänyt osa tai kaavan Natura-aluevaraus 	Is-ohjelmista VN-päätös; perustettujen luonnonsuojelualueiden ulkopuolelle jääneet ohjelmakohderajauksen alueet (rantojensuojeluohjelma, lintuvesiohjelma jne) tai toteutumattomat Natura-alueen varausmerkinnät (nat)
Arvotettuja alueita, joiden luontoarvot on ohjelmallisesti kartoitettu ; rajaukset voivat sisältää luonnonsuojelualueita, voi olla kaavassa suojelualuevarauksena (S, SL, SM) tai erityisominaisuusmerkintöinä, koko alueella ei ole päätöstä suojelusta	
<ul style="list-style-type: none"> • arvokas lintualue 	rajaus BirdLife Suomi (FINNIBA, MAALI); kaavassa voi olla luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeän alueen merkintä (luo)
<ul style="list-style-type: none"> • arvokas vedenalainen alue 	rajaus Suomen ympäristökeskus (EMMA); merialue-suunnitelmassa tai kaavassa voi olla luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeän alueen merkintä (luo)
<ul style="list-style-type: none"> • arvokas geologinen alue 	rajaus Suomen ympäristökeskus ⁹ ; kaavassa voi olla harjun tai arvokkaan geologisen muodostuman merkintä (ge)
<ul style="list-style-type: none"> • valtakunnallisesti arvokas maisema-alue 	valtioneuvoston päätös (rajatiedot SYKE); kaavassa on maisemallisesti arvokkaan alueen merkintä (ma)
Alueita, joiden luontoarvot on tunnistettu; ei aina selkeätä rajausta ; suojelutoimien suunnitelmallisuus tai jatkuvuus voi olla epävarma	
<ul style="list-style-type: none"> • flada, kluuvi tai pienvesi (vesilaki 11 §) 	luontokohteina rajattuina ja seurannan piirissä olevina voivat täyttää OECM-kriteerit (paikkatieto tarvitaan)
<ul style="list-style-type: none"> • kartoitettu kunta- METSO-kohde 	muu kuin YSA; osa mahdollisia OECM-kohteita - esim. yleiskaavan varausmerkintä; (paikkatiedot tarvitaan)

⁹ valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat, kivikot, moreenimuodostumat, kallioalueet

Vesienhoitosuunnitelman vesimuodostumia tai niiden osa-alueita, jolla on tunnistettuja erityisiä monimuotoisuusarvoja (ELY-keskus laatii VHS:n, jossa huomioidaan luontodirektiivien vaatimukset; tekee päätöksen tukihakemuksista vesienhoidon toimenpiteiden edistämiseen)	
• järvialue (esim. Puruvesi)	vesimuodostuman hyvä ekologinen tila, arviointiperusteena hyvät biologiset tiedot; mahdollinen OECM esim. Natura-alueen bufferi-alueena
• virtavesi (esim. Ivalojoiki)	vesimuodostuman hyvä ekologinen tila, arviointiperusteena hyvät biologiset tiedot; mahdollinen OECM esim. Natura-alueiden yhdysalueena
Kulttuuriperintöalueita, joilla on tunnistettuja erityisiä monimuotoisuusarvoja	
• valtion kulttuurihistoriallinen kohde	Metsähallituksen maankäyttöpäätös; joissakin tapauksissa mahdollinen OECM-kohde, jolla esim. erityisiä luonnonmaisemallisia arvoja
• valtakunnallisesti merkittävä arkeologinen kohde (suoja-alueineen)	Museoviraston päätös; joissakin tapauksissa esim. laajempi rauhoitettu hylkyalue mahdollinen OECM-kohde, voi olla kaavassa esim. SM-varausmerkintä
Käyttö- tai liikkumisrajoitusalueita, joilla on tunnistettuja monimuotoisuusarvoja	
• vesiliikenteen rajoitusalue	ELY-keskuksen päätös; kun rajausperusteena luontoarvot, mahdollinen OECM (paikkatieto Väylävirasto?)
• puolustusvoimien suojaluokka-alue	mahdollisen OECM-alueen perusteena inventoidut luontoarvot (maalla/merellä), hoitosuunnitelma

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

- Luonnonvarakeskus yhteistyössä
  - Suomen riistakeskus
  - ELY-keskukset

ALUETYYPPI	PERUSTELUJA, HUOMIOITA
Alueita, joiden luontoarvot on tunnistettu; ei aina selkeätä rajausta; suojelutoimien suunnitelmallisuus tai jatkuvuus voi olla epävarma	
• elinympäristökosteikko (kotiseutukosteikko- SOTKA-, RIEKKO-hankkeet);	riistahallinnon määräaikaista sopimuskohteita; selkeästi rajattuina ja seurannan piirissä olevina voivat täyttää OECM-kriteerit (paikkatieto tarvitaan)
Käyttö- tai liikkumisrajoitusalueita, joilla on tunnistettuja monimuotoisuusarvoja	
• jokisuun kalastuskieltoalue	kalastuslakiin perustuva puskurietäisyys, rauhoitusperusteena vaelluskalat, (paikkatieto on olemassa)
• määräaikainen kalastuksen rauhoituspiiri	ELY-keskuksen päätös; rauhoitusperusteena esim. kutualue (paikkatieto olemassa)